

САНА ОЛОХ

ХАБЛАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

СССР ЧУРАЛЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОЗЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 55 (6046).

1939 снл. От ыйын 18 күнэ,
ОПТУОРУНЬУК

Сынаата
3 харчы.

ССРС народнай депутата А. В. Белиналын көрсүһүү

Мэнз-Хагалас уонна Ам-
ма оройуоннарыгар бэйэ-
тин быһбардааччыларын
кытта көрсүһэн баран бу
күннэргэ бийиги оройуон-
мутугар 697 №-дээх Мэнз-
Хагаластаабы быһбардыр
уокуруктан ССРС народнай
депутата Анна Васильевна
Белина кэлэн барда. На-
роднай депутат Марала-
ныга, Килэкиги, Улуу
Кулут, Одьулууга кэл-
линиэхтигэр кытта көрсү-
һүтүлүтэ, сайылык уонна хо-
дуна үлэһиттэригэр сырыт-
та. Баскыһыанньага Чу-

рапчы сэлэннээхтэннээ-
ри сорох быһбардааччы-
ларын приемнаан баран кы-
ла Кулутура дьэтигэр көр-
сүтэ.

—Бэйэбит итэҕэлитин
бизээн буолан ааспыт мө-
нүк үлүү Сьээк кыттар
дьолго тиксириннэрбикки-
тигэр эһиэхэ. Чурапчы
быһбардааччыларыгар,
мастелим мунура суох,
савалыыр бэйэтин кэспэ-
тин народнай депутат.

Сьээд, бастаан туран,
хаһан дэҕаны буолбатах

ураһа аһаас, сытыы кэп-
сэтиллээх, ардыгар мө-
хүөрдээх быһыыга-майы-
га барбытын, онон бийиги
олохпутугар демократия
бигэтик киирбитин илэ-
чакчы туоһулаан көрдө-
бүтүн бэлэтиэтэ. Иккин-
нэн, бу—Сьээд народнай
депутаттар эрэ Сьээтэрэ
буолбакка, бүтүгүн көрү-
түтүлүккэ түмүтүн бы-
һаһытынан сыналалла. Ол
курдук, Сьээд хаамыты-
гар бэйэлэрин этилэри-
нэн, телеграммаларынан,
суруктарынан уонна теле-

фонуна сибээстэнэн мо-
лукунунан быһбардаач-
чылар кытылыны ыллылар.
Усуйуун, Анна Василье-
ва санырынан, Сьээд до-
кумуоннарын бэлэмнээ-
һингэ уонна олору ылы-
ныыга урункулуу формалы-
най сыһыан букатыннаах-
тык туоретыллыыта эмиз
биэр бэлэ уратынан
буолбут.

Ити кэминтэн депутат
Сьээд үлэтигэр ардык өй-
дөөн хаалбыт бэлэ тү-
гүннэри, хайдах үлэтигэр
тэриин, түс бэйэти тугу
огорбутун итиннэ ситис-
лэтин, о.д.а. түстөрүнэн
сийилин кэспэти. Түмүтэр
уонтан тахса быһбардаач-
чы бэйэбит элбэх аһаас-
наах ыйытылыларыгар си-
билин эппиэттэри биэрэ.

Бэйэлэрин депутаттарын
үлэтигэр сыана бизээн
уонна сорох боллуруостар-
га туруорсан көрсүһүү
мунуулар «Мындалаабы»
сөххөз Хайыахтаабы отде-
леннэтин улэһиһиһа
М. С. Седалищев, үлэ ве-
терана Я. И. Павлов, Чу-
рапчы селасовэтин испол-
комун председатели А. А.
Захаров уо.д.а. тыл этти-
лэр.

Мунулаах кытылылаахтар
народнай депутат үлэ-
тин биһирнэр уонна быһ-
бардааччылар соруудах-
тынан эбии үлэтигэр
эбэлэһиннэри ис хоһоон-
ноох уураабы ылынылар.

С. ПОПОВ.

Снимок: А. В. Белина
(уугаттан иккин) Чурапчы-
га быһбардааччыларын
кытта.

П. Оконешников фотота.

ЭППИЭТТЭЭХ НИМИЙ?

Соловьев отделеһиһа
гар бийыл санын электро-
энергияны бизэри үс тө-
гүлүгүн 5-6 конука быста
сырытта. Ол түмүгэр ман-
на 1,7 тонна, оттон болу-
гур отделеһиһагар 11
тонна үүт айыла «Мындала-
абын» сөххөзкэ улахан
охсуу оттоһулунна. Сатаан
бардахха, олохтоох арыы
сыахтарыгар азарийнай
дизеллэр суохтар. Элек-
тролиһаһагар көрөр, ап-
дыммыты саныһыр эппи-
эттээх дьон бааллар
эмиз биһилибэт. Соловьев-
ка быстах да савал буол-
лаһына, Амма оройуонут-
тан эбэтэр болууртун кэ-
лэн огороллорун кэтэһэн,
арас үлэ барыта тохтуур.
Маныык түбэлтэлэргэ Амма
РЭС-и администрацията су-
һал дьаһаллары ылара эр-
ийлэр. Селасовэтар ис-
полкомнара эмиз үлэһэ
тэриһтэлэргэ туруорсала-
ра наада. Оттон оройуон-
наабы эт-үүт комбинатын

салалтата арыы сыахтары-
гар баар азарийнай мо-
туордары эппиэттээх до-
ну, сыһыанан үлэтиһэ-
тээ.

Бородууксуйа буорту
булуутугар народнай хо-
туурул оройуоннаабы ко-
митета бэрэбизрэхтэри ы-
тар буоллаһына сатааны-
ны. Биһиги хоромнуу тах-
сыһыгар буруйдаах чуол-
найдаммат. Сорохтор бу-
руйуу линияны көрөчү-
лэргэ түһэрлэр, сорох-
тор эт-үүт комбинате бу-
руйдаах диилэр. Оттон э-
үүт комбината буруйтен
көлбөрүтүнэн олох атыны
этэһэ эмиз сеп. Очмоһо бу-
руй бэйэбитигэр, үүтү огор-
рон таһаараччыларга, эр-
түһэр. Мин санаабар, тоһо
эмиз элбэх ороскуотунан
бородууксуйаны огорон
баран, ыстараап толүүрбүт
сатамныыта суох.

А. МАКАРОВ.
(Хаһмат общ. корр.).

Бүгүн—ходуһага

Толороһо дьулуурдаахпыт

Оройуонка от үчүгэ-
дик үүмүтэһэ үс сыл буол-
ла. Бийыл үрэхтэригэр үү-
түйдүлэр, ардах да балач-
ча түстэ эрээри, от үүнү-
тэ бытаарда, биримэтигэр
күп-дьыл тымниһан бизээн
көхтэ быһыыһыда. Былы-
рын аһыга хото сибит
сорох сирдэрэ сибанки-
нэн, эрбэллэһинэн саба-үүн-
нүлэр.

Мин ходуһага 14 сав-
таахпыттан үлэһиһин. Бы-
йыл 25-с сөһөмнөр үкүт-
ним. Ол тухары көлөнө-
ниһиһэн үлэһинэр, зөөнө-
сөлөһөн соруудахтын ивэр
толорон иһилим. Зөөнө от-
туур маршрутэ бастайаан-
най—бөлүөкэ илин өртү-
нээһи алаастар. Саванкы-
тан савалаан Мээндийэһэн,
Улахан Тууспанан, Хослох-
тобууһан уонна ити эгэр
алаастарынан Тааттага жи-
рбит. Куула Тааттага
Нуучча үрээһи кыра сир-
дээхпит. Бийылгы сөһө-
наабы соруудахпыт 300 т.
Зөөнө 12 киһилээх, үкүс
өр сылларга бэйэһин кытта
үлэһэбит дьон. Түөрт VIII
—IX ыһаастарга үөрэнэр
осолордоохпут. Яша Вес-
кин, Николай Герасимов
бийиэхэ үһүс-төрдүс сыл-
ларын үлэһиһилэр.

Иһин көлө обуһтар-
даахпыт, биэр мунуу-
даахпыт, бугултан кэбиһэр-
гэ иһи оһус сыардалаах-
пыт. А. П. Кузьмин, Н. А.
Седалищев— кыдаһаһи-
тар. Оттон бэйэтигэр обу-
таах Н. Е. Егоров—босхо-
ломмут күрүө түтөһү.

Охсууттан иһиһин хаал-
сыбат 2-3 күннээх охсуу-
ну туту кэбиһэн иһэбит.
Онон олпуг хаачыстыбага
үчүгэй, бастаан суорган
түспэт. Улуу ардахха ох-
сууу тохтоһобут. Ардах
гүһүөх курдук буолла да,
тугу да бырабан туран,
бугуллары өрүһүһэбит. Үлэ

тэһимин, хаамыһын ох-
сооччулар салалаллар.
Онон бу үлэһэ эдэр, эр-
чимнээх уонна опытаах
дьону аттаран туруорабыт.
Кырабылы, атырдаһы
отделеһиһа бизэрэ. Алпыс
сэбэ-сэбиргэлэ мөлтөһүөр.
Хомууттарбыт олус эргэр-
дилэр, сөһөн алаастар.
Бэйэбитигэр үс балааһа-
лаахпыт. Ол сөрү-сөп буол-
лар. Аһы-үөлү, арыыны 300
солк аһыластыбыт. Эти
отделеһиһа алууллур. Онон
ас-үөл өртүгэр, иһэлэһэн
атыһа, кыһаһа суох.

Охсооччуларым от ыйын
6 күнүттэн ходуһаларыгар
табыстылар. 4-5 күн эрдэ-
лиһтэрин, хаарчахтарыт-
тан бизэ аттара тахсан,
туттарбакка күнү-дьылы ба-
раатылар.

Маршруттаах сирбитигэр
1973—1974 сс. бэйэбит
күүспүтүнэн 10 км үлүн-
наах капитальнай күрүө
туппуллуг. Онон ынах сүө-
һү, сылгы ходуһабытын
тэлсэбит. Хас сав ааһы
эрдэ отделеһиһа күрүөнү
өрөмүөннэһэр.

Бийыл былырыныһыга
колоһо сүөх оттоох дьыл
буолла. Аһыга алаастарга
буолбакка, үрэххэ элбэх
курдук. Төрүөһэ хойутаан
табыста, оту да холпот буол-
ла быһыыһыда. Онон ула-
хан кутала суох. Уулаах
Эбэ дьон ходуһабытын ха-
лаан уута ылбыта, биһиги
Илин Таатта уулаах сытар
да тардара буолуо. Хайа
уонна үрэх сир оту күһүө-
рү үчүгэйдик үүнүө турда-
бы.

Ааспыт сыла 190 т бы-
лааннаахпыт 206 т то-
лорбулут. Бийылгы кур-
дук оттоох дьылга бизи-
тэммит ирбикитин ылар
киһит дьон эрэх-турах са-
нааһаһыт.

В. СЕДАЛИЩЕВ,
Болтоһо.

Кырдыаһастар бугуллара

Болтоһо Дмитрий Сто-
панович Камлеев ааспыт
сылааһа ветераныгар са-
лайан 65 тонна үчүгэй ха-
ачыстыбаах оту бэлэм-
нээ, былаанын аһаран хай-
бал, бириһийэ бөһө-
тисибит.

Бийыл дэҕаны Камлеев-
таах 5 киһилээх зөөнөлөрө
былырыныһыгы сыйаһиһа-
рын чингэһи быһаһаһа-
тар. Үлэ ветераннара бас-
таан хоту ынах Күөлэ, Хо-
мустаах уонна Хорохойдор

дизн алаастары охсон 300-
чэнэ бугулланылар. Биһи-
гин олохтоох сирдэригэр—
Нуучча үрээһи—охсууу
савалаһылар. Кырдыаһас-
тар В. П. Седалищев, И. Б.
Г. Полоз, С. Я. Москвитин,
Д. Д. Полоз уонна зөөнө-
һой манна хоһо сылдан
үлэһиһилэр. Бийылгы бы-
лаһиһа 50 тонна. Оттон
30 бырыһыанын сөххөз бэ-
һэлэһиһа бизэрэ.

С. АЛЕНСЕЕВ.

Оройуон совхозтарыгар сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин от ыйын 17 күнүнээһи сводката

Совхозтар	үлэһин кы- ла аһаһа	зөөнө аһаһа	ол иһи- һагар ме- ханизир.	охсуу (гектар)	мунуу (гектар)	кэбиһи (тонна)	сөһөс (тонна)
Карл Маркс	163	10	1	882	232	—	—
Субуруускай	180	16	4	604	78	—	—
Эрилин Эристин	407	21	8	1647	460	—	—
«Чурапчы»	285	20	4	1315	302	—	—
«Мындалаабы»	213	16	7	1414	1081	300	—
«Мугудай»	361	19	2	1493	477	—	—
Оройуон үрдүнэн	1609	102	26	7355	2630	300	—

Статистика оройуоннаабы отдела.

Статистика оройуоннаабы
отдела от ыйын 17 күнүгэр
түмүт сводкаһыттан көстө-
руһэн, оройуон ходуһалары-
гар 102 зөөнө, 1609 киһи
үлэһин. Бу күннээһи түрү-
гуна 7355 гектар охсуһу-
на, 2630 тонна от тоботуол-
лалла. Ити сөһөһиһа
соруудах 7,7 бырыһыаныгар
тэһинэр.

Ходуһага тэрээһиннээхти
тахсыһыт «Мындалаабын»
сөххөз сөһөһиһа сорууда-
һын 19,2 бырыһыанын то-
лорбут эбит. Буоллаһына,
хотуурун хойутаан тыаһа-
һыт «Чурапчы» сөххөз көр-
дөрүтэ 4,6, оттон Субу-
руускай аатынан сөххөзкэ
бу көрдөрүү баара-эрэ 2
бырыһыанга тэһинэр. Үлэ-
ни балачча тэһинээхтик
Карл Маркс уонна «Мугу-
дай» совхозтарга ытыһылар.
Отчуттар иһи ардылары

гар ытыһылар социалисти-
ческой куоталаһыһы тэһи-
мирдэр иһинтэн иһитиннэ-
һэн-биллэрэн иһиһи бирим-
этигэр, чуолкайдык олох-
тоохха наада. Ол эрэри
ОАПХ диспетчерскэй су-
лууһаһын уонна статистика
оройуоннаабы отделиһа
күннээһи сводкаһага хаһан
дэҕаны сеп түбэлтэлэргэ
хаһыат үлэһиттэри улахан
нык молуоһууру. Маныык
түбэлтэһи иһиһитин тохто-
тор сылтан совхозтар дис-
петчерскэй сулууһалара
уонна бухгалтерия үлэһи-
тэрэ бэйэ-бэйэлэрин иһи
ардыларыгар сибээстээх-
тик үлэһиһилэрэн дирек-
тордөр контуруоллохтарын
наада.

Бийыл оройуонка сезон
устата 15670 тонна хотуобай
сиплэс бэлэмнээхтээх.
Маныаха оройуонка баста-

кынан үлэһи «Мындалаабын»
сөххөз болуурдаабы отде-
леннэтин Стенилев Нико-
лаевич Камлеев салааһаһа
лаах алта киһилээх сиплэс-
читтэрэ от ыйын 14 күнү-
тэн савалаһылар. Маныа 50
гектар охсуһуу күөх маас-
санаан 300 тонна сиплэс угу-
лунна. Совхозтар атын от-
делеһиһаларыгар бу үлэ са-
далана илик. Кэрийэн хо-
роһ түмүгүнэн баһыһаларга
күөх маасса үүнүүтэ үчүгэй.
Ол эрэри совхозтарга
сиплэһи бэлэмнээһингэ тэ-
рээһин үлэлэр быһаһаһы-
нан үлэлэр хойутаһылан са-
даланар туруктаахтар. Ол
курдук маастэрлэргэ сиплэс
траншеяларын ыраастаһын,
техниканы өрөмүөннээһин,
пленканан хаачыһылы бол-
луруостарга сиптэ быһаһы-
ла иһитэр. ОАПХ туһаан-
наах специалистара онноо-

дор тоһо тоннага сеп буол-
лар траншея баһыһи чуол-
кай билэтиэр. Маастэрлэргэ
сылдан баһыһиһаһыны
билсин, дьону кытта кэспэ-
тин, дьаһаллары ылыһы сиптэ
тэриһиһэ. Үлэ баһыга
арендаһаһаһа бэйэлэри-
гар сэлэһиһиһиһи маастэр-
буолбатах. Биллэрин курдук,
сиплэһи бэлэмнээһин, сы-
һан-сөһөн буолбакка, кыл-
гас биримэһэ хаачыһыба-
лаахтык үлэһиһиһи эрэйэр.
Этиллибит итэһтэри
бэрт түргэһиһиһиһиһиһи
бу күннэргэ сиплэһи маас-
савый бэлэмнээһингэ туру-
нар уолдаһа.

Технология бары көрдө-
буллэрин тутуһан бэлэмнэ-
һиһиһиһиһиһиһиһиһиһиһи
эмиз эг, иһиһиһиһиһиһиһиһи
нэн буоларын умнар табыл-
лыбат.

А. МАКАРОВ.

ИЗ-ДЭМНЭЭХ-

СПЕЦИАЛИСТ
СУБЭТЭ:

Түүхү нийтийн интен-
сификацлаагүйн ынах сүүхү
үөрүн структуратын сыйс-
калаа суух таба онгоруутан
улахан тутулуқтаах. Он
тухунан сүүхү нийтийн спе-
циалистара бэркэ билэллэр
эрээри, дьинг исгэ кири-
дэхкэ, үмнүүгэ хаалларал-
лар.

Билигин республика со-
тозтарыгар үөр сүөһүгэ
ынах ылар ирээтэ 27—58
бырыһыанга диэри — хам-
сыыр. Оттон сүөһү иитин-
тин бөдөх оройуоннарыгар
27—51 бырыһыанга диэри
хабааттаһар. Холобур, Алек-
сеевская оройуон хаһаайыс-
тыбаларыгар үөргэ ынах
ахсаана 31 бырыһыанга,
Намча—27, Горнайга, Бу-
луугэ, Орджоникидзевайскай-
га, Сунтаарга, Чурапчыга—
34—35 бырыһыанга тий-
тэлиир. Итинник улахан
арыттайыш фермаларга күн
бүгүгүсэ диэри сүөһү үө-
рүүн халбыгынаабат сөптөөх
структура булулла илигин
көрдөрөр. Ол иһин ынах-
тан үүт ынаһын намытыы тү-
рөр, аһылык холоон көрөн
бас-баттах сэттиллэр, үүт
уонна эт бэйэ-бэ үрүр сыба-
ната үүнэн илэр.

Учлалдайр суоттаан көрүүлэринэн, сүөһү үөрүгэр ынах ахсаана 37 бырыһыантан намыһах буоллагына ыычат сүөһүнү 2—3 сааһыгар диэри иитэххэ эрэ этэ оҕоруу кээмэйин улааттынарбыаха сөп. Өскөтүн ынах ахсаана 40 бырыһыанга таҕыһар биитэр онтон үрдүк буоллагына, ыычат сүөһүнү сорбютун биһир сааһы буолуон иннинэ туттарга тийиһилэр. Өччөтүгэр, биллөн түрүр, туттарыллар сүөһү тыһынаах ыйааһына аччаан тахсар.

Совхозтар таъъарынай

**ҮӨРГЭ ТӨНӨ ҮНАХ
БААРА ОРДУГУЙ?**

фермаларыгтар сүөһү ахсаанын табыгастаах структурага үөргэ инэх 38 бырыһыан буоллаһына, өтөн плеомфермаларга 42—50 бырыһыанга тэжэлэр эбэтэр кыратык ордор буоллаһына ситиһилэр. Ошотугар ууһуур сүөһү 22 быһыана тигэлэрэр ирээтэригэр тиксээхтээх. Онон инэхтэри 4—4,5 сыл устата ианньык быһыһынан туһаныаха сөн.

Сүеүһ үөрүн итинник структуратыгар кирирдэххэ, республика фермаларыгар сүөһү ахсаанын 38—40 тыһ, төбөнөн сарбылар кыах үөскүүр. Атыннык эттэххэ, 2000 с. ынах сүөһү ахсаана 240—250 тыһ, төбө-бө, ол иһигэр ыанар ынаба 100 тыһ, төбөбө тыгнэниэхтээх. Сүөһү ахсаанын сарбыһыы киһи итинниктэти ылыллар бородуукталары оноруу валовой таһымын намтатыа суоҕа. Төттөрүтүн, аһылыгы кээмэйин хамсаппакка эрэ сүөһүнү көрүү-истии усулуобуйатын тупсарыы суотугар үүтү ыһын көрдөрүүтүн үрдэттиэххэ сөп. Ыйчат сүөһүнү хатаралаан аһатыы, ороһу төрүүсү элэрбөккө салгыы киһи, санынын маччинтан уотуу уюна элэрүөх киһинэ күүскэ аһатыы (күһүнкү уотуу) курдук интенсивнэй технологияларга тирэйдирдэххэ, эти онорууну улаатыннарарыахха сөп. Интенсивнэй технологиялары олохтоохун бородууксууа кээмэйин аһыйах ороскуотунан улаатыннарарга кыаһы биэрэр. Холобур, сылга 1500—1600 кг үүтү биэрэр ынахтартан 1 ц үүтү ыларга 1,5 ц аһылык единицата ороскуоттанар. 2000 кг үүттээх ынахха 1,3—1,4 ц, 3000 кг үүттээххэ —1,1—1,2 ц аһылык единицата ситиллэр. Биир центнер ынах

эти эсвэрэн тэвэрлэгч билингвэс гагцхүүнэг ага-
татха, 10 ц агагчс оди-
гата гүтүлүлэр. Уотуга үү-
рүрдэххэ уонна төлөүгүлэр
хонугун угагтахха (дэриг-
агчс) 7,5—8 ц агагчс эди-
гата ороскуотанар. Мян-
тан кастөрүнүн, интенсив-
нэй технологилары туту-
сатха уонна олохтоохху
2000 с. дээрн сүлү үөрүн
уага этилибтн структур-
агчтан 275—300 тн. т үү-
тү, 44—50 тн. т эти сор-
гупкагатахха сеп. Маны сити-
нээр туһуттан идэтигчн
түлсөрүнүн, интенсивнэй
технологилары олохтооху-
ну түргэтэтиэххэ наада.
Онуоха хас бирдин соа-
хотха 3500—4000 кг үтү
ыыр кыахтаах идэтибтн
фермалары итгэнэ бири-
гээдэлэр, солбук буолар
ыччаг сүлүнү итгэнэ
туспа коллективтары тэри-
иэххэ наада. Чүгөстөбү
сылларга хаһаайыстыба ах-
сын 400—450 кг тынчаах
ыһаһыннаах сүлүнү туттар-
ар эти окуруга идэтигч
коллективтары тэрийн
кыаллахтаах. Үөрүг ынах
ахсаана 38 бырыһыанга
тэгнээр түбэлтэгэр эки
анаан туттарылар сүлү 38
—40 бырыһыан 2 сааһын
ааспыт быраактемныт сүлү-
лэринэн толорулуоба. Мэч-
читан уонна хаарчаах хаа-
йан туруоран уотуга өлө-
руллэр сүлү тынчаах
ыһаһыннын 450—500 кг
тиэрдиэххэ сеп. Өскөтүн 2-
гэр дээрн саастаах ыччаг
сүлүнү 375 кг тынчаах
ыһаһыннын туттарар
буоллаха, итн сүлүлэр ар-
та көрдөрүүлэрэ 400 кг
тэгнээр.

Сүүхү нийтийн иктенсификациялаагүйн бэлхээр үгүс өртүгэр мэччирэн табыгастаахыг туһаныттан тутулжтаах. Халхыстыбалаг мэччирэн изна кыра-

та суох. Хобдого диэн маччирэҥ сирин үүнүүтүн үрдэтингэ үлэ ыһыллыбытын кэриҥэ. Маччирэҥнэр экстенсивнайдык туһаныллылар. Үгүс оройуонкара сөөһү үөрэ чаһылларга, дээх пуункарга ырааппака чутас тобуорутуллар. Ол түмүгэр элбэх ходуһа сөөһүгэ илдьи тэбистэриллэр. Кырык сирдэр ол онугар табытыллыбаттар. Күрүө-хаһа сөөк суоһа буолан, сөөһүлэр бэйдэһ сылдыаллар, сөөһүнү хаар-хаһа хайан маччитин кыаллыбат. Маччирэҥ ходуһаларын көрө-билэ сылдыан уларытан бизири сөөбүттэн от үүнүүгэ үөтөлээбэт.

Дээдэлжигийн сүөлүү, ин-
титийн митосификациялаа-
хынгааг үлсэр Буоллахха
мэччирэки киһилин, өй-
дөөхтүү-төйдөөхтүк туһана
үөрэнээххэ, сүөлүнү хаар-
чактаан мэччитини сэргэс-
тэхэ кодуһаы утум-ситим
уочараттаан кэрэтиэххэ-
наада. Оччоһуна эрэ от үү-
нүүтэ 1,5—2 төгүл үрдүөбэ
ходуһеттан туһаны ыһыа
ноэффициенна улаатыаҕа.

Ыраах кырым сирдэ
мэччиркэнэргэр сайыны
экиэ өкөөн тутарылла
ынах сөөһүнү, сылагыны то
дуорутан, өккө уотуу тууун
нарын төрүттээн туһага та
һарар табыгастаах буолуо
до. Манны күһүнүн өлөрүл
лэр сөөһүнү итэнсэниэ
уотууга түрүөрүөхкэ си
Ити киһи улаастактар мэч
чирэгизирин тэпсилгэн өгө
рууну сарбийыаза.

Түмүктээн этгэххэ, республика совхозтарыгар ына сүөһү үөрүн табыскаа структуратын булуу этүүтү өлгөрүүкү улаатынырыга кылаар хардыына буолар.

А. АБРАМОВ,
биологической науки
кандидата.
[«Социалистическая
Якутия» хаһыаттан].

Энигини хайдах хасччыйалларый?

КИИНЭНИ-ОТЧУТТАРГА

Сайнгны хамтаг отчутгар, форма үлэлхтэрэ сыннаналларыг үсүлсүбүаны тэрийн, нинилэри кинизин хааччийлы—Бинги биир улахан сорупут. Сайнгны ыйдарга оройун бари киноустановкеларыг билэан тизрдиллбиз. Ол билэан былыгынан Кыстыг Кудга, Уорба, Мэлдэхси нурдук кырыы унаастагтарга 15-ти көрөөччүлээх 6-лын сеанстар, Талей Диринэр 200 көрөөччүнү хэбар 10 сеанс, Бэрэбэ 250 көрөөччүлээх 6 сеанс, о.д.а. тэриллэхтэрэ, Оку таһынен оройунгэ сага тэриллит видеопереданжа (киномеханик А. А. Крышопкин) үлэллээ, отчутгарга, маньынсыттарга сылдыада. Кинизин хааччийлы бу көрүгэ көрөөччүлэр улахан билир-биллэрин ылга, уааста-тартан сайаалка кинэр түрөр. Видеопереданжа «Куткинвидео» холбошук прокаттан киниз кассеталарынан хааччыллар.

Омск хөрдөххө, кырыы уучаастахтарга хөрдөрүл-лүхтэтэх сөөнстэр былаан-нара кыра курдун. Ити би-литиги синкнигэс пленка-лаах кинизэлэр сэдэттик оҕоһулар буолбуттары-нан быһаарыллар. Оттон отчуттар, ферма улаһыт-тар көһөрүллэ сылдьар син-нигэс пленкалаах киноап-параттарынан хаччыллал-лар. Аны кырыы уучааста-хтарга суол-нос мөлтөбө, сылдьыһыг суоҕа эмиз мэлэйдэри үөскэтэр. Холо-бур, ол азиях хартына-ларбытытан сороһун Нуо-тараҕа ыһтааһытына ик-ки-үс ыйа суох төһүбүт, Киносель Майаттан была-

ны таһынан синьингэс пленкалар киндолентауры ылан оройун кинобула новакларыгар түгэтэлээтэ. Онно «Связь через Пичерино», «Бейкан», «Мерзевец», «Все побеждает любовь», «Дорогая Елена Сергеевна» курдук сөкө, дьон болбомтотун тэрдэр харыыналлар бааллар.

Сайыгыгү кэмгэ биизиги
кинемеханиктербыт кини-
нон көрдөрүүнэн эрэ му-
нурдаамакка, сыаллаах-
сорулутаах тематическай
сеанстары тэрийэр сорул-
таахтар. Кинилэр отчуттар-
га, ыһанныкыстарга тах-
сыылыра анал темалар
буолуохтаах. Холобур, ары-
гыны утары охсуһууга,
айылбыны харыстааһынга,
о.д.а. туһайыллыахтаах.
Онуоха Хатылы киностан-
датын үлэһиттэрин үлэ-
лэрэ холобур буолуон сүл.
Кинилэр ыам ыйын 12 кү-
нүгэр үлэ саҥа ыһымалары-
гар кинолекторий тэри-
из ыылыттар. Манна
срэххо специалисттарынан
лекция аахтарбытара.

Ибридний лодрид на сэд-
вэн дээн киножурналы
нөрдөрбүтэрэ. Дэлгэц
сага кэрэхсэхилээх үүс-
уран кинизин көрдөрүүнэ
түмүүхтээбитэр. Оттон
«Присоединено в Утин-
озерске» дээн хартыны
күнн көрдөрүүнү айыланы
харыстааһын тематын кыт-
та сибээстээбитэр. Онно
«Сага сириг экологиктын
проблемалара» дээн иһи-
тинээрини тэрийбитэр,
булкт-быыстопканы омор-
буттар. Оройон бэри
кинизин көрдөрөөчүлэр
иттэн иттиник айымны-
лаах сыйган эройиллар.

В. ПРОКОПЬЕВА,
инженер-дирекция
методика.

ҮГҮС СОНУННАРЫ КҮҮТЭБИТ

Редакция почтатын ырытыы

Сыл агара ааһа 95уста. Ити кэмгэ биһиги хаһыап-
пыт быйылгы сыллаабы 85-с
күмүрү табыста. Обще-
ственной корреспонден-
нарбыттан, ааһааччылар-
бытыттан алта ый устата
717 суругу туттубут. Ол
иһигэр доһууннаах, кэскил-
лээх боппуруостары кете-
лэр, сананыы аҕастаһар ис-
коһоонноох, быһаччы эти-
лэрдээх суруктар балаҕа
кииртэлээтилэр. Итинни-
к боппуруостарга Кытаанах-
тан И. П. Пономарев, Ха-
тылыттан Н. С. Соловьев,
Н. М. Кладкин, Дирхэтэн
Д. П. Лазарев, Мугудай-
тан И. П. Оконешиников,
Е. А. Слепцова, Сылантан
С. П. Федорова, оройуон
күннүтүн В. Ф. Ермолаев,
Ф. А. Тимофеев, И. С.
Дьячковский, Якутскайтан
Г. Д. Ефимов, Р. П. Дани-
лов, В. С. Лыткин, А. Л.
Дьяконов, С. П. Макаров,
Баһылай-Харысхал, Ытык-
Күөлтэн суруйааччы В. В.
Юковлев уо. д. а. суруйаллар.
Ону таһынан хаһыат үлэ-
тигэр активнайдык кыттар,
тэрилтэ сапайааччылары,
норуот хаһаайыстыбатын
аралас салаатын специалис-
та аҕыйаа суохтар.

Иги жам устата ээ хрийсн
 чекский сурунха эппизт киир-
 да. Ол эрээри соролтор
 олус хойутатан, суолтатыр
 гар эрэ, үрдүнэн эппизт-
 тиир чэхчилыра эмиз баар.
 Хөлөбүр, оройуоннаабы
 киин багыһа кылаабынай
 праха В. Н. Гребцов оло-
 аһылытын бэлэмниир куу-
 кунна үһүн кэмгэ үлэлээ-
 бэккэ турбутугар өбүрү-
 дооние суоһа, кэлин со-
 дуулаһыллыбытын кэннэ со-

рох чаастара итгэстэрэ би-
ричинизэн буолбутун кур-
дук эппити киллэрбэтэ.
Ону тэнэ бас ийин 12 ку-
нуттан үлэлэтэр кыастаах
тарын туһунан эппитэ күн
бүгүнгүтэр диэри туола-
стик. Райсовет исполкомун
председателин солбуйаач-
чы Г. И. Адамов 2 сурук-
ка, Субуруускый аатынан
совхоз профкомун предсе-
датель В. В. Ершов, Эри-
лик Эристиин аатынан сов-
хоз директора И. Н. Аммо-
сов, Кылааннаах сельсове-
тын исполкома (урукка)
председатель А. С. Керда-
шевская) эппиттэрин кил-
лэрэ иликтэр. Оттон ЛТО
начальнига Е. П. Тимофеев
үлэни-хэмнаны сааһан та-
рийбатын, үлэһиттэригэр
ирдэбили туруорбатын, он-
нук көрдөбүл туруорар
кыба да суоһун туһунан
дуу, нэһилиэнньэ сирдээх
критический суругер э-
ппити бизэргээн акаас-
татар.

Кийрээр суруцтары шри
тан көрүүгэ ханник дэ
ны бэлиэ түгэннэргэ оло
бурбатах, хейа түбэниэ
суруллубут ахылар кий
риннээр үгүс, махтанар
эбэрдэлиир ис хоһоонхоо
суруцтар, төлөбүрдээх бэ
цээкэ тахсалларын ту
һунен биллэрин баары
үрдүкэн, азийаабаттар
Ардыгар сөптөөх болпу
руоһу көтөбөн бөрөн
кимтэн изабитэ биалик
суруцтар эмиз бааллар
Холобур, Сыдаг Улаха
Күөлүгэр кырыы учас
тактары туһага таһаары
нан сибээстээн оскуула
астарарга, кулуубу үлэ
түөрт квар

тиралах олоор дийнх
туттаргаа бичаарбиттар-
тан олохтоохор улахан-
ных үөрбүттарин түһүнд
сурук кирибтэ. Ол эрээ-
р кэли биргээд түрт
наартиралах дийнх дуога-
бардан тутан иһэн баран
хаалбытын, эргэ кулуубу
салгардан, уларытан оскуо-
ла астарыахтаахтера себа-
ланы илигэ, оһон оскуолата
да, кулууба да, олоороо
уоспай дьытта да суох
хаалар буюу бичаарбиттар
түһунан сурууллубта. Ити
сирдээх сурук авторо бил-
либтиһин бачээттаммэтэ-
53.

Однулуун Урэх Күөртиттэн Дмитрий Афанасьевич Дадаев быйыл утут дыйл буолан Хонду, — Таатта урэхтэзэ ууттуйбуттары, солко нуолур от көхтөөхтүк өрө аспытын, онон хoduналарга көхтөөх үлэ өргүбүтүн туһунан астынан суруур.

«Сага олох» хаһыат стра-ницаларыттан М. Михайло-ва, В. Ермольев, Д. Звер-стов, П. Флегонтов уо. д. а. суруйууларын астына аа-быһы, — диэн суруйар эрө-йүөн кииниттэн Е. К. Софро-нова. — Ону тэнэ ыччаты үөрэтэ-инити, сизэр-майгы темаларыгар сурулуубут ыстыгылары сөбүлээн аа-быһы.

Сэрхи сийлалыг хамгаалж, оройчомнарга хөхүүгээ сийл-
дгийбитарын, очно ызра-
хаттары, көрсүбүттарын
хөйдөх, үлээлзбүттарын
хамсаабыттарын тулуна,
ахтышлары Муоматган Ми-
трофан Григорьевич Сив-
цев, оройчоо кииниттэ
Елена оюнна Анна Иванова

из Монастырявалар, урут олорон ааспыт олохторун туһунан Бахсы Толоонуттан Мария Тихоновна Барашкова, оройуон кииниттэн Степанида Николаевна Карлова уо. д. а. суруйаллар.

Холбоо Диригтгээг сэлгээр Трофим Дмитриевич Сокольников «Эргэж» 30 жил дийн тобогдох суруурт социалистичский куурталаны ус тогуулзныайшылд, потребкооперация туйсуа. Екатерина Гаврильевна Никонова эргиз систематыгор 30 жил устата тууе суобаастхынтэргэстэйни талварбикн продаанын үлээригн тууанн кэспир.

Педагогической үлс нөгө
рәна Петр Егорович Полов
Социалистической Үлс Гө
ройа Р. И. Константинов
тышын көрсүһә түһән бы
йыл от үүнүүгә хайдаһы
сылыкһеһи хәһәһпәһтәһи
туһунан Мындаһаайһтәһи
суруйар, Кини салһыи хөһө
ну бүтүһнүү үрүһ төһө
ләһ әһһһһһһһһ һәһ һәһһ
тә һәһһһһ һһһһһһһ һәһ
һһһһһ, һөһһһһһ һөһһһһһ
ну һөһ һәһһһһһһ һәһһһһ
ордуһ төһөһһһһһ һһһ һ
һүһһһ һәһһһһһһһ һәһһһ
Һәһһһ һһһ һәһһһ һү
һһһһһһ һһһ һәһһһһ, һ
һһ һһһ һһһһ һһһһһһ
һәһһһһһһ һөһ һһһ һһ
һһһһһ һәһһһһһһһ.

Оройгоо ниймич арахтай
50, пенсионер Иилюнентий
Дмитриевич Егоров дайду
га буула түрар уларий
тутууну, аһаастийк этиийн
сатарыны тутайтын ой
дөөнөөр сорохтор уру
буулар аастийт түгэннөр

дьяволлары була сатаан су-
руйа, иһитиннэра-биллэра
сатааһыннара кэдьүүһэ суо-
бун туһунан суруйар.

Хадаар нэвчилээгнй ба-
лалынхата умайн ээррин
улз ветерана Егор Кирил-
лович Осипов керан, дис-
ну умру тардан умруур-
буттаргал мхатан сруж
кирбигз даганы, аатора
эмиз биллбэт. Сорхгор
аатарш, абаларын аатын
бирдин буукубанан ту-
руораллара билигсн даба-
ны кэммет. Редакцияда
ыштар сружиг араслалын-
ны, ааты, аба аатын уонна
аадырын толору сруул-
пухтасдын ойдуур кэммет
буолла.

Билэгийн жүрэх сайын бы-
һанын сомсуу күртүөмүсө

үзлэлээ садаланнйлар, сөйлийнхтөргө үрүн илгэ күрээс хүсэтүү оргуйар, ашигдйлах хонхунан үүнү хомуурун хампаннхата тийнэн кэлнээс, хонхуугаагь отууларга, фермаларга лекторскй болохтор, агитбригадалар сыйдмххотөргө, бөлхөлхтөргэ араас сонун бизнэдрэ, эраас дыналлар шылтмххотөргө. Суруйуох днэгэххэ, төмө үгүс. Онон корреспондентскй постарбыт шилжинэрттэн, общественнй корреспонденттарбыттан, агаарачиларбыттан дьону интэрнэцнэгээр үгүс суруктары күүтэбит.

РЕДАКЦИЯ СУРУККА
ОТДЕЛА.

БИҢИЭЖЭ ЭПКИЭТТИЛЛЭР

Хөхмэл бу дэвдл от ыйын 6 күнүндээ нүмэригэр «**Журуудайгаа элэнттинилэрэ**» дэн төбөлөх Мугу-
дайга Е. Спенцова критическэй суруга бачээтэмин-
тэ уонка дьаһал ылымга ытыллыбыга. Онуука кэ-
бээс оройуоннаагы уездун начальнигын солбууаачы
таб. П. Н. МАКАРОВА уонка партиянын тэрилтэ сөй-
ротерэ таб. М. П. АМАНАТОВА манньык эппикэти
кыллардылар:

«Коммутатор эргэrbитгийн уснаа ханааллар хамсын тураларынан, кырдык, телефонисткалар санааны толорууга ыарахаттары керснлэр. Ол түмдэр сажаас наһаа албэзэбизин, сорох үбэлэтэв, турдшлы, хойу-татын үсөкүүр. Ону абоненттар таба бйдэухэтрин шад-да, Итинн сурук автара бэйгэ дэзаны сыналалын са-тышра кестөр.

Өсөтүн абонент толугуун эзтэр сажаанын сүтэрэр түбэлтэтигэр, быраабыла быһымтынан, атыһаппыт почтовой отделениетынан дубликат ылыахтаах. Онон чолпу нүмэрин этэн туран переговориайга сажаа оһоруоһаах.

Куруубайдааи кэлсэтнннн татаарбыт 5 нүомэрдээ телефонистка буолара быһаарыллыно. Абонемент ннттэ сэмээ сүсхүт кэлсэллн телефонистка М. Н. Гулле-вада сэрэтнн олоһулунна уонна ийдаары бнрнзмннэт быһыллына».

